

Fehér Lovag

IN MEMORIAM FRATER GEORGIUS

IV. szám
2005. Húsvét

J. JÓZSEF DÁNIEL MIHÁLY

PÁLOSOK KÖNYVE

ALAPÍTÁS

XIII. SZÁZAD

- részletek -

ELŐHANG

Özséb, az első pálos atya, a Magyar Pálos Rend alapítójának története az 1200-as évek derekán kezdődik, ám a pálosok történetének gyökerei sokkal mélyebbre nyúlnak vissza. Ezer évvel korábban, Egyiptomban...

Decius (259–261) és Valerianus (253–260) császárok idejében igen nagy üldözés támadt az egész világon a keresztények ellen, de főképpen Thébában, Egyiptom tartományában, a Nílus folyó vizeinél. A császárok szolgálói vagy inkább ördögei minden igyekezetükkel keresték a keresztényeket, hogy igen kegyetlen gyötrelmekkel mind testi, mind lelki életüktől megfosszák őket, megtagadtatva velük az igaz hitet.

Pál tizenöt esztendő volt, mikor sógora – hogy jószágát, amelyet atyja hagyott rá, megszerezze – el akarta őt árulni a kegyetlen üldözőknek, nem tekintve felesége könnyeire. Ezért Pál elhatározta, hogy mindenét elhagyja, s a pusztába megy lakni a vadak közé, gondolva, hogy azok kegyesebbek lesznek hozzá, mint az emberek.

A pusztába érkezve egy barlangot talált, mellette egy forrást és egy pálmafát. Úgy megtetszett neki a hely, hogy elhatározta, ott éli le életét, mert ételt ad neki a pálmafa gyümölcse, italt a forrás, ruhát meg a pálmafa levelei. Pál kilencvennyolc esztendeig élt itt.

Senki ne csodálkozzék ezen – mondja Szent Jeromos –, mert bizonyságom Jézus Krisztus az ő angyalaival, hogy én két remetét láttam Szíria pusztájában, kik közül az egyik ötven esztendeig volt egy barlangban, és egész idő alatt makkból készített kenyérrel és zavaros vízzel élt. A másik egy régi kútban lakott, s naponta csak öt száraz füget evett, semmi egyebet.

Abban az időben, amikor Pál a pusztában élt, Szent Antal barát is ott lakott, aki kilencvenesztendő lévén elgondolkozott azon, vajon van-e valaki, aki nála több időt töltött a pusztában. És jelentették neki, hogy van egy nála tökéletesebb, s induljon el keresésére. Mindjárt útnak indult a jó öregember, egy botocskával támogatva megrokkant testét.

Egy egész napig ment, de semmi mást nem talált, csak vadak csapásait. Az éjszaka nagy részét imádságban töltötte, majd másnap megint útnak indult, s hamarosan talált egy barlangot, melynek közelében figyelni kezdett, van-e odabent valaki. Állhatatosan figyelve észrevette, hogy fény van benn a barlang egyik szegletében. Nem tudta a szent ember, mit tegyen: bemenjen-e vagy bekiáltson? Míg így tanakodott magában, egyszerre csak becsukták előtte a barlang ajtaját, és ő kívül maradt.

Akkor Antal megértette, hogy ott van az, akit ő keres. Leborult a földre és alázatosan kérte, nyisson neki ajtót. Így beszélt: „Te tudod, ki vagyok én, és honnan jövök; és noha nem érdemlem meg, hogy meglássam arcodat, mindaddig el nem megyek innen, amíg nem láttalak. Te befogadod a vadakat, és azok szállást vesznek nálad, miért vetsz meg engem, aki ember vagyok? Szorgalma-

san kerestelek, és ó, szerencsémre meg is találtalak. Miért nem akarod, hogy bemenjek hozzád? Ha nem engeded, hogy életben lássalak, tudd meg, hogy halva fogsz találni az ajtód előtt, és fáradoznod kell majd a testem eltemetésével, mivel nem akartál látni engem.”

Nagy sóhajtásokkal mondta e szavakat Szent Antal a vágy miatt, mivel látni kívánta Szent Pált, az Isten szolgáját. Pál az ajtó mögül így felelt neki: „Jó atyám fia, én nem tudom, mi a kívánságod, amit könnyörgések és könnyhullatások erejével akarsz. Ha meghalni jöttél ide, ne csodáld, hogy nehezen nyitok neked ajtót” – és ezt mondva kitérte ajtaját.

Megnézték egymást a szent vének nagy csodálkozással, és aztán összeölekezve nevéükön szólították egymást, mintha már régi ismerősök lennének, és nagy hálát adtak Istennek. Azután leültek a forrás közelében, és Pál szólni kezdett: „Íme, itt van, akit a pusztában annyi fáradsággal kerestél. Íme, a már megszenvedt tagok megőszült szőrrel fedve. Íme, az ember, ki majd porrá lesz. De minthogy a szeretet minden dolgokat elszenved, a fáradságon kívül, melyet keresésem miatt vállaltál, azt akarom, hogy más fáradságod is legyen: mondd el nekem, hogyan folynak most a világ dolgai, ki uralkodik, és vannak-e még bálványozók?”

Szent Antal mindent rendben elbeszélte, aztán elmondta a maga életét, hogy miért jött a pusztába, és mennyi időt élt ott. Miközben így beszélgettek, eljött egy holló, leszállt a közeli fára, azután kedvesen hozzájuk repülve letett közöttük egy kenyeret, és elszállt. Akkor Pál azt mondta Antalnak: „Áldott legyen az Úristen, ki nekünk eledelt küldött. Tudnod kell, hogy hatvan esztendeje már, hogy ez a holló nekem mindennap fél kenyeret hord, de most a te eljöveteledért az Úr megkettőzte az élelmet.”

Mind a ketten hálát adtak az Istennek, azután egy kicsit vetélkedtek azon, ki legyen, aki megtöri a kenyeret. Pál azt mondta, Antalnak kell elosztania, mert ő a vendég. Antal meg azt mondta, hogy Pálnak kell osztania, mert ő az öregebb. Végül megegyeztek abban, hogy közös erővel törik ketté a kenyeret. Miután ettek, ittak a forrás vizéből, és hálát adtak az Istennek.

Mikor eljött az éjszaka, annak nagyobbik részét imádságban töltötték. Másnap visszatérve a nyájas beszélgetésre, Pál így szólt Antalhoz: „Édes Atyám fia, régóta tudtam én, hogy te e pusztában lakol. És az Úristen megígérte nekem, hogy meglátalak téged halálom előtt. Ezért eljött az idő, melyet oly igen kívántam, melyben az én lelkem eloldódik testem kötelékeitől. Az Isten hozott téged ide, hogy eltemesd az én testemet, földbe temetve a földet.”

Mikor Antal ezt megértette, sírni kezdett, és kezdte kérlelni, hogy vigye őt magával arra az útra. Erre Pál így felelt: „Antal, nem illik, hogy azt akarjad, ami nem tetszik az Istennek. Jó volna neked a test terhét elhagynod, és a makula nélküli Barányot, Krisztus Jézust követned, de atyádfiainak hasznáért szükséges, hogy bizonyos ideig még velük maradj, őket tanítsd, és jó példát adj nekik. És ha nem restelnéd a fáradságot, megkérnélek, hogy menj el, és hozd el

nekem azt a palástot, amit neked Atanáz adott, hogy abba takarva temesd el testemet.”

Pál nem azért mondta ezt, mintha gondja lett volna arra, hogy holtteste mibe lesz takarva, hanem hogy Antal ne legyen jelen halálakor, és így kevésbé fájjon neki a halála.

Csodálkozott Szent Antal, hallva, hogy Pál Atanáz palástját kéri, amiről eddig nem volt szó közöttük. Meggondolva azonban, hogy Isten Pál szívében lakik, nem mert neki ellentmondani, ezért sírva megcsókolta kezeit és szemét, majd visszatért a saját klastromába. De oly nagy sietséggel akart járni, hogy ugyancsak megerőltette megrokkant testét. Megérkezve klastromába, meglátta őt két tanítványa, akik vénségében szolgáltak neki, elébe mentek, és így szóltak: „Hol voltál, édes Atyánk?” Ő így válaszolt: „Jaj nekem, szegény bűnösnek, ki méltatlanul viseltem a szerzetes nevet. Én láttam Illést, láttam Keresztelő Jánost, mivelhogy láttam Pált a Paradicsomban.” A szent öregember nem mondott egyebet, hanem a földig lehajtva fejét, mellét verve bement a cellájába, és vette a palástot. Tanítványai kérték, magyarázza meg nekik a dolgot, de ő azt felelte nekik: „Ideje van a hallgatásnak, és ideje van a szólásnak.” Evett egy keveset, és útnak indult. Közben állandóan Pálra gondolt, mivel félt, hogy távollétében meghal.

Két napon át vándorolt, s már nem volt több hátra, mint három óra járásnyi út, mikor látta Pál lelkét olyan fehéren, mint a hó, amint a mennybe ment nagy fényességgel a próféták és apostolok társaságában, s az angyalok nagy sokaságától kísérvé. Akkor Antal a földre borult, port szórt a fejére, és mondta: „Ó, Pál, miért hagytál el engem? Miért nem búcsúztál el tőlem? Olyan későn ismertelek meg, és ilyen hamar veszítettelek el téged...” Mikor odaérkezett, látta, hogy Pál térden áll, arcát és kezét az égre emeli, mintha még élne.

Megölelte a szent testet, megcsókolta, és keservesen siratta. Azután karjaira vette, kivitte a barlangból, és elmondta mind a zsoldárokat és dicséreteket, amelyeket a halottakért szoktak mondani a keresztények.

Elvégezve a zsolozsmát gondolkodni kezdett, hogy miként temesse el a szent ember testét: Ha visszamegy a kolostorba szerszámokért, mi lesz a szent testtel, míg visszajön, hiszen három napig tart az út. De azt is fölöslegesnek tartotta, hogy ott maradjon tétlenül. Végül is elhatározta, hogy ott marad, és így szólt az Istenhez: „Uram, Istenem, meg akarok halni a szolgád mellett. Itt akarok megpihenni, mert ily módon boldog lesz a lelkem.” – Midőn Szent Antal így szólt, egyszer csak két oroszlán jött a sűrű erdőből, kiket Antal meglátva igen megrémült. De szívét Istenhez emelte, és segítséget kért tőle. Látta, hogy az oroszlánok úgy közelítenek hozzá, mint a szelíd bárányok. Megálltak Szent Pál teste mellett, és ordításukkal mutatták, hogy ahogyan tudják, siratják az ő halálát. Aztán kisuártatva körmükkel kaparni kezdték a földet, s hamarosan akkora árkot ástak, amelyben elfért egy ember teste. Elvégezvén munkájukat Szent Antalhoz közeledtek, és fejüket szelíden ingatva nyaldosták a kezét,

mintha jutalmat kérnének munkájukért. Antal úgy ítélte, hogy áldást kérnek tőle, ezért szemeit az Úrhoz emelve így szólt: „Uram, Istenem, kinek gondviselése nélkül a falevél sem rezdül, és a legkisebb madár sem veszíti életét, add meg ezeknek az állatoknak, kik téged tisztelnek, ami nekik illendő.” És megáldva azokat, intett a kezével, hogy elmehetnek, s azok úgy is cselekedtek.

Antal ezután fogta a holttestet és a verembe tette, aztán befödte földdel. Előbb azonban betakarta a magával hozott palástba, és magához vette Pál köntösét, amely pálmafalevelekből készült, hogy ez legyen öröksége. Ezután visszatért klostromába, és elbeszélte tanítványainak mind, ami történt. A húsvéti és a pünkösdi nagy ünnepeken ettől kezdve mindig magára öltötte Pál köntösét. (In: Szent Jeromos legendája)

Az egyiptomi pusztaságban, ahol Thébai Remete Szent Pál (228–341) élt, hatalmas monostor épült, ami a történelem viharai során elpusztult, ám a XVIII. században, újjáépítve ismét benépesült: Szent Antal reguláját követő szerzetesek lakják.

Az ezredforduló idején a Magyar Királyság területén az ősmagyar hit, az égi eredetű, érdek nélküli, szeretet-vallás szellemi esszenciájának hordozói vándoroltak; ősi tájakról érkeztek a Kárpát-medence védett kelyhébe, átmenteni az ősi tudást, Atillát és az Árpád-házi királyokat átítatván, előkészítvén Mátyás király uralkodását.

Ősvallásunkról megoszlanak a vélemények: „Indiában, Perzsiában, Aethiopiában naponkint több szerzetest találunk; s íme! az örmény félretegszi tegzét, a hunnok zsoltárokat tanulnak, a szittyák jéghideg szive lassan olvad a hit melegénél...”, írta Nitsch Árpád János. A „pogány” magyarokról: Világosító Szent Gergely már 342-ben, tehát az első honfoglalás előtt hirdette a hunoknak, fejedelmeik jelenlétében Krisztus evangéliumát.

A perzsa Gardízi 1000 körül ezt írta rólunk: „A magyarok tűztisztelők.” Ez ugye manicheus-jelenség. De ezt is írta: „Ezek a magyarok jézushitűek a tarkaran-ok (türkök) közül.” A kettő persze nem zárja ki egymást; érdemes Mani életét behatóbban tanulmányozni.

A mór Al-Bakri ugyanekkor a következőket írta eleinkről: „Ők egy olyan nép, amelynek a magasságos Istenen kívül nincs más istensége.” Nyilván nem Allahra gondolt... A középkori keleti utazók leírásai sem tévednek többet, mint az Anjou- vagy a Habsburg-krónikák.

A nesztoriánusokkal lehetséges valamiféle kapcsolat, ám nagy a valószínűsége annak, hogy az első hazai remeték a bizánci rítust követték. Gyula vezér alatt Erdélyben ilyen vallásúak voltak; István anyja, Sarolt is bizánci keresztény volt.

István atyjáról, Géza fejedelemről pedig az terjedt el: két istent szolgál:

Krisztust és Manit. Isten egy van, ám az égi hierarchia népesebb; Krisztus Isten fia volt, Mani Isten küldötte.

Templomosok is voltak már az Ós-Buda környéki hegyekben; Szent István, Nagy Lajos és Zsigmond királyaink már rendelkeztek *Alba Ecclesia*: Fehér Egyház templomáról, ám akkor pálosok még nem léteztek.

Szent Zoerard, András (X.sz.-cc1009) lengyel földről jött, zoborhegyi remete; tanítványa, Benedek (X.sz.-cc1011) folytatta tevékenységét Dalmáciából.

Gellért (cc980–1046), velencei bencés volt, majd Szent István király udvari papja; ezek után hét évig remetéskedett, később püspök lett.

Vác (X.sz.-cc1050), remete „már kora gyermekségétől fogva kerülte a bűnököt, és gyakorolta az erényeket” elhagyván a világi dolgokat, magányba vonult.

Géza és László hercegek Vác remete lakához látogattak, ahol a majdani király várost alapított; Vác ezek után ment a Pilisbe.

A népi emlékezet úgy tartja, hogy a bujdosó Salamon király is elvonult, és a Kisbereg környéki rengeteg erdőkben élt, mint bűnbánó remete; végül az isztriai Pulában érte a halál, ott temették el.

Történetünk kezdetén már Pécs környékén is voltak remeték; a világtól elvonult gnosztikus keresztények, pauliciánusok (Pál apostol követői, nem pálosok!), manicheusok szellemi utódai; bibliájuk a rovásírásos Mani-féle szentírás volt; szellemiségük, ha nem is közvetlenül, magyar földön is éreztette hatását.

A L A P Í T Á S

1215.

SZENT JAKAB monostor – Patacs és Magyarürög között (Baranya megye)
– Mai állapot: rom.

II. András király uralkodása idején Bertalan, burgundiai származású, volt Cluny-i szerzetes, később pécsi püspök, a Jakab-hegyen alapított kolostort a remetéknél, melyet tíz év alatt fel is építettek Szent Jakab tiszteletére. Bertalan már megismerhette Remete Szent Pál Cluny-ban őrzött ereklyéjét. A források szerint Bertalan adott saját *regulát*: életszabályt a remetéknél. Később azonban Pál veszprémi püspök volt az, aki a majdani szerzetesek részére kiegészítette a szabályokat. Benedek aztán visszatért Cluny-ba és ott is halt meg. Lakói 1334-ben a patacsi Szűz Mária kolostorba költöztek. A monostor 1500 körül újjáalakult. A XVIII. században a romokat emeletessé alakították.

A rendtörténetekben ezt nevezik az első pálos kolostornak, ám valójában ez csak azoknak elődje; Özséb, egyesíti övéit a Jakab-hegyi remetékkel, és így jön létre majd a Rend; a pálos elnevezés csak pár évszázad múlva buk-

kan fel.

Benedek után Antal atya lesz a házfőnök.

A század közepén az ősi keresztény áramlatok a Pilisben szövődtek össze egyetlen esszenciává. Csak itt, a Föld egyre jobban megnyíló szívcsakrájának helyén egyesülhetett az atlantiszi tudás a manicheizmussal megújított ősmagyar hittel, az őskereszténységgel, melyben legvégül a Grál-hagyomány is helyet kapott. A Grál áramlata, mely egyszer már megérintette a magyarokat, amikor Lohengrin a X. század elején legyőzte Árpád kóborló seregeit, és gyengéden visszaterelte őket a Kárpát-medence védett kelyhébe. A saját érdekükben. A mi érdekünkben, Közép-Európa fejlődése érdekében. Akárcsak az angyali seregek Atilát, aki fél évezreddel azelőtt szintén meg kellett hajoljon a magasabb akarat előtt.

Lohengrin Parsifal fia volt, János pap Parsifal unokaöccse, így a magyarok már korán a Grál erőterébe kerültek, de akkor ez még nem emelkedhetett tudati szintre.

Olyan hírek is szárnyra keltek, hogy a pap- király néhány tatár törzset megszelídített, sőt egyes kánokat is megtérített a kereszténység eszméjével. Tény, hogy a VI. század végén az ujuguroknál a manicheizmus már államvallás volt, 762-ben, Turfánban kolostor-alapításról is tudunk.

Csak sejtéseink lehetnek, hogy Julianus barát milyen ezoterikus tudást hozott haza ebből a rövid életű földi birodalomból. A XX. században már nem Európában ragyogott a Grál fénye.

A Szent Grál más nyelvekkel való összehasonlításban (Saint Grail, Sangreal, Shangri-La) összefüggésbe hozható Ázsia belső részeivel – persze akkor is a magyarok őseihez jutunk vissza –, de mi egyelőre foglalkozzunk csak Európával, közepén nem is olyan kis hazánkkal.

Ebben az időben egy másik impulzus is hatott. Julianus barát, aki a magyarok ősei nyomán két alkalommal is járt Ázsiában, valójában egy bizalmas küldetést teljesített. IV. Béla király megbízásából a titokzatos János pap keresztény birodalmát volt hivatott felkeresni.

A Közép-Európába menekült templomosok is a Grál-áramlattal érkeztek, és elvonult remeteként frissítették a magyar vért. Éteri szinten, hiszen Rudolf Steiner óta tudjuk: „a vér egy egészen különleges nedv”. Templomosok nem csak itt lelhetek menedékre, később települnek Csehországba is.

Az 1250-es év fontosságára is ő hívta fel figyelmünket. Ekkor az angyali karok második hierarchiájából a Formaszellemelek (Hatalmasságok, Exusiai) a fizikai világra a legkisebb, az emberi szellemre azonban a legnagyobb befolyást fejtették ki. Ezt a nézőpontot az egyház nem támogatja, a 869-es zsinaton ugyanis kimondták: az ember ezután már csak testből és lélekből áll, a szellem már nem része. Ezt nevezhetjük a materializmus kezdetének is... Ezen impulzusokból, amelyek a lelket szellemi értelemben, szellemileg ír-

nyitották a természetre és annak működésére, született meg a rózsakeresztes mozgalom. Steiner szerint kb. négyszáz évig tart, amíg egy ilyen „szellemi roham” hat, ezután következik az impulzus lecsillapodása. Ennek hatása történetünk kapcsán is látható lesz majd.

Voltak itt az egyház által „hamisnak” mondott remeték is, valószínűleg ők is eretnekeknek kikiáltott menekültek lehettek.

A leendő pálosok, legalábbis az Árpád-ház idejében, csak nemesi családba született ifjak lehettek, testileg, lelkileg és szellemileg tökéletes emberek. Ezeknek a feltételeknek az 1200-as évek elején, Esztergomban vagy annak környékén született Özséb, latinul Eusebius, maradéktalanul eleget tett, sőt túl is szárnyalta azt. Származása ma sem tisztázott, bizonyos források szerint az Árpád-ház egyik oldalágából való volt, egy életrajzírója pedig a királyi vár ispánjának teszi meg atyját. A hagyomány szerint az Árpád-ház leszármazottainak, így az Özsébbel egyidőben élt IV. Béla királynak is a bal kezén hat ujj volt, akárcsak a táltosoknak. Özsébnak is voltak gyermekkorától kezdve rendkívüli megnyilvánulásai, „még nem választották el az anyatejtől, amikor már megkezdte a tanulást”, kiváló harcos volt, jól tűrte a rendkívül szélsőséges, hideg-meleg viszonyokat.

A krónikás kiemeli: „pajtásainak haszontalan szórakozásait elkerülte”. És mégis, ez a szelíd, komoly, elvonultságra hajló, könyveket bújó kisfiú senkinek sem volt terhére, sőt, akik közelében éltek, nem győztek betelni „szeregetreméltó látásával és édes szavaival”. Szembetűnő vonása volt a magány szeretete: akkor érezte jól magát, ha félrevonulva elmerülhetett tanulmányaiban.

Egyes kutatók szerint Özséb tagja volt a Szent István lovagrendnek, de ez csak kanonoksága előtt lehetett, nehezen egyeztethette össze hivatalos egyházi tisztségével; bár erre később még láthatunk példát Fráter György esetében, sőt, nagy csatáinkat is egyházi méltóságok vezették fel, például Kapisztrán Szent János. Annyi bizonyos, hogy Esztergomban állt a Szent István- és a Szent Kereszt-templom, stefanita ispotályosok illetve keresztesek fennhatósága alatt, és tanulhatott Özséb vagy lehetett tagja a Szent István konventnek.

Vendégszerető háza volt Esztergomban, melynek kapuja tárva-nyitva állt mindenki számára. Így jutottak el hozzá a remeték is, akikkel hosszú beszélgetések után végül arra az elhatározásra jutott, hogy ha eljön az ideje, ő is elvonul a hegyek rejtekébe.

Özsébnak egyszer imádkozás (meditáció) közben az alábbi látomása volt:

Lelke kirepült a testéből, elhagyta azt, és a felhők járásának magasságában elkezdett nagy köröket leírni. Felülről látta az egész ősi királyi központot, és miközben nagy magasságokban, mint egy sólyommadár kerिंगett és rőtta az égi köröket, látta, hogy a Pilis rejtett zugaiban az erdők, a

barlangok mélyén apró, kis lobogó lángok égnek. És miközben szemléli a Pilis területén szétszórtva lobogó lángokat, csodálkozik, hogy az apró lángok beborítják az egész Pilist, mintha virágok lennének. A látomás következő pillanatában ezek az apró lángok elkezdnek egymás felé közelíteni. Először csak két lángocska egyesül, aztán kettő egyesül egy harmadikkal, majd az összes láng igyekszik egy közös középpont felé. A következő pillanatban azt látja Özséb, hogy a Pilis kellős közepén egy hatalmas nagy tűzgömb jelenik meg, ami beborítja a hegyeket. Aztán ez a hatalmas tűzgömb szétterül, az egész Pilist beborítja, és mindent, ami a Pilis felszínén van, ez a hatalmas láng elpusztít.

Elvonulási tervével nem volt egyedül; ebben az időben a tatárok vérengzései miatt sokan menekültek a Bakony, a Börzsöny, a Pilis erdeibe, hogy ott nyugalomra leljenek, és remeteként imádkozhassanak.

Jó, ha tudjuk: Erdélyben is van Pilis és Pest; Háromszékben, Kovászna megyében.

„Pilis az valamely még Ázsiából őseink által kihozott emléknév, vagy valamely oly jelentésű szó, melynek értelmezése feledékenységre ment. A Pilis láncolata alkotja a vízválasztót Erdély és Moldova között. Pest pedig a Kopasz hegy hátulsó bütüje.” (Orbán Balázs: *A Székelyföld leírása*)

Özsébet már foglalkoztatta az elvonulás – a rendalapítás talán még csak körvonalazódott benne –, de egyházi teendői, majd a tatárok elleni harc előbbrevalónak bizonyult. 1241-ben, Esztergom ostrománál ő is védte a várost, ahol is emberfeletti csatában visszaverték a sötét erők hordáit. A fellegvárat meg tudták védeni, de a város csaknem teljesen elpusztult a tatárok kivonulásakor. Ezután a helyreállítás következett. Özséb maga is három évig mindent feláldozva dolgozott, szétosztotta javait a felújításhoz, és csak ezek után mondott le – érseki engedéllyel – kanonoki címéről, hogy hat társával elvonulhasson a Szántó (Pilisszántó) közelében lévő sziklás rengetegbe. „Szántóhoz közel a pilisi remeteségbe a hármas barlangba”, tudjuk Saly Lászlótól. Szántóról bővebben még később.

A szakrális hegyre, ahol szkíta uralkodók temetkezési helye, Atilla és az Árpád-házi uralkodók fővárosa, királyi és egyházi központ, temetkezési hely volt.

Három jelentős kolostor épül a következő évtizedekben: a Szent Lőrinc Budán, és a két Szűz Mária; a nosztrai, és a Thal-i (továbbiakban Máriavölgy). Ezekről azt tartotta a közhit, hogy valamennyi lakójuk szent. A kolostorok mellett nem volt temető, pedig tudjuk, hogy némelyikben több tucat pálos élt. Nem volt temetőjük; az elhunyt pálos atyákat – ha kellett –, a kriptában helyezték el, ami mindig száraz, hűvös hely volt. Már építéskor úgy alakították ki a rendházakat, hogy nekik megfelelő helyet találjanak; így az elhunyt egy előkészített helyen, romlatlanul várhatta a testi

feltámadás idejét.

Amikor Kapisztrán János felkeresi Nosztrán a pálosokat, ott lelkesülten így szól: „Ezek egytől egyig szent emberek, és ha valaki élő szenteket akar látni, menjen Nosztrára, menjen Mária völgyébe, menjen Szentlőrincre, Szentkeresztre, mert itt a régi atyák, szinte az összes, romlatlan testtel várják a feltámadást.”; írta Orosz Ferenc *Synopsis*ában.

Mintha csak egy rózsakeresztes szöveget olvasnánk: „Hiszek a testnek feltámadásában.” Egy 1604-ből való, hasonló ihletésű ábra, a *Mons Philosophorum*: a Bölcsek Hegye részletein a pálosok környezetével és tevékenységeivel hasonlatos szimbólumok láthatók: hegy, barlang, remete, forrás, oroszlán, holló, menedékház, országalma, korona. Az ábra kommentárjának egy részlete pedig így szól: „A Föld közepén áll egy hegy, amely kicsi és nagy, lágy és kemény. Mindenkihez messze van és közel.”

Ezért is nehéz rátalálni. A Föld közepe a Föld szíve. Szívcsakrája. Ami a Pilisben van. Ezt a Dalai Láma is megállapította, amikor hazánkban járt... Sőt, egy NASA-kiadvány szerint is – bár nekünk nem ez a mérvadó – a Kárpát-medencében van a Föld szívcsakrája, és egy másik jelentésük szerint Európa közepe a Duna egy szigetén van; az egyik változat az Óbudai-szigetre teszi, a másik a Csepel-sziget északi csücskére.

Történetünkhöz kapcsolódóan tekintsük a Pilist – egyelőre szimbolikusan – a Bölcsek Hegyének. Az ábrát később az édesapja révén magyar származású Walter Johannes Stein is kifejtette a Grálról írott könyvében. Csak németül és angolul olvasható...

Rudolf Steiner is említ rózsakeresztes előadásában 12 bölcset, akikből 7 az atlantiszi idők bölcsességét mentette tovább. Ők a XIII. században inkarnálódtak újra. Kérdés, hogy hol?

1246. A pálosok első vezetője: Özséb. (1270-ig)

A hét lovag – és ne feledjük történetünk kezdetét: a remeték – Pilisbe vonulásától kezdve számíthatjuk a Pálos Rend tulajdonképpeni kezdetét.

Özsébnek két tanítványát név szerint is ismerjük: Benedek és István, akik későbbi vezetői lettek a pálosoknak.

1250.

SZENT KERESZT kolostor – Szántó, Pilisszántó vagy Keresztúr, Kesztlöc, Klastrompuszta (Komárom-Esztergom megye) – Mai állapot: rom.

Egy ma is csordogáló, „soha el nem apadó” forrás közelében lerakták az alapját a Szent Kereszt templomának. Kérdés, hogy hol? A mai Pilisszentkereszt nem lehet, azt később alapították.

A Kesztlöc melletti Klastrompuszta már megosztja a véleményeket. „Hármas barlang közelében”, ahol valóban ott van a Legény-, a Leány- és a Bivak-barlang, csakhogy a leírás szerint ez lehetett egy barlang, amely bensejében áll három részből. Az biztos, hogy a kesztölci pálos kolostor

volt, de az nem, hogy a Szent Kereszt. Eggerer szerint 1285-ben a királyi hadak felégették; ezért és ezután adományozta (újra) Kun László király a Rendnek a szentléleki kolostort.

Több oklevél említi Szántó nevét:

„Fratres heremitarum in ecclesia S. crucis prope Zantow degentes.” (1367), illetve „Clastrum ecclesie s. crucis.” (1393)

„E pálos kolostor XIII. századi eredetű. A mai Pilis-Szántó. Szent-Endrétől nyugatra.” (Csánki Dezső: *Magyarország történelmi földrajza – A Hunyadiak korában*)

Az 1528-ban megjelent úgynevezett Lázár Deák-térkép az 1514-es magyarországi állapotot rögzítette, amikor a Pilisben még nem pusztított a török. A térkép akkora területet ölel át, hogy nyilván csak a fontosabb, ismert stratégiai helységeket jelölte meg. Az akkor pár házból álló Szántó az első magyar térképen így Esztergom, Visegrád, Szentendre előkelő társaságába került.

Szántóról még ezt is írták: „Pálos kolostora a XIII. században már fennállott. 1690-95-ben elpusztult.” (Borovszky Samu: *Magyarország vármegyéi és városai*)

Ipolyi Arnold is „pro pe Santo”, azaz Szántó (ma Pilisszántó) közelében határozta meg ezt a helyet.

Ezeket támasztják alá Pilisszántón a Millennium óta folyó feltárások, ahol a barokk templom alatt kezdődő, egészen a temetőig tartó, a középkorinál régebbi pincékre találtak. Az Akadémia azóta sem foglalkozik a témával.

Legalábbis különös, hogy a Szent Kereszt kolostor az első összeíráskor nem szerepel a többi között...

Özséb mondása volt, *In Cruce salus*: Keresztben az üdvösség. Az alapítás után a Pilisben, és szerte az egész országban, erdők szélén, utak mellett láthatunk keresztet. A pilisi szent hely bejárata fölött Varsányi István atya verse, illetve annak egy részlete volt olvasható:

*Egykor az úttalan erdőt járva-kutatva atyáink / Sziklafalak mentén néhány
kicsi házat emeltek, / Szétszórt barlangok mélyét is jól kikutatták. / Itt a kegyes
remeténk s papi férfi, Özséb, alapítja / Végre a rend házát, s a keresztnek szent
neve címe. / Lassan a testvérek barlangjukat elhagyogatják, / S kezdenek együtt
szigorú szent zárdai életet élni. / Innen terjedt szét a világon Pál remetének /
Rendje: amelyben az erkölcs és ruha folttalan egyként, / Így lesz majdan a kis
forrásból nagy folyam árja. (Distichon fratris Stephani Warsani super fundatione
monasterii Sanctae Crucis in Pilisio)*

Pálos kolostort – a középkori Kárpát-medencében – csak természetes vagy mesterséges barlang (és patak vagy folyó) közelében építettek. A szentkereszt kolostor helymeghatározásánál ott a Hármás-barlang; ennek három arculata volt, akárcsak a Szentháromságnak. Ez a Hármás-barlang

minden jel szerint nagyon fontos beavatási központ volt. Hogy elébe vágjunk az eseményeknek, a kopt templomok legtöbbje is háromosztatú! De erről majd később.

Özséb atya 1256-ban, egy esztergomi zsinaton már *prior*: perjel megnevezéssel szerepel; úgy is mint a Szent Kereszt kolostor perjele, a (későbbi) pálos szerzetesek első vezetője.

1262-ben, a templom elkészülte után zarándokolt Özséb a pápához, rendje szentesítése érdekében. Sikerült megszereznie a magyar felmenőktől is származó Aquinói Tamás pártfogását is. Tamás, az Angyali Doktor, értesülvén a magyarok szent ügyéről, támogatta Özsébet. De még az ő hathatós közreműködésével is csak nagy nehézségek árán születhetett meg a pápa engedélye. Özséb – valószínűleg diplomáciai okokból – azt is kérlemzte, hogy a leendő rend Szent Ágoston *reguláit*: szabályait alkalmazhassa, de akkor ezt még nem hagyták jóvá.

Tudni kell, hogy Ágoston (354–430), mielőtt csatlakozott az egyházhoz, maga is manicheista volt, amit aztán később megtagadott, sőt üldözte volt társait. A manicheisták viszont a platonizmus tanait is vallották, a reinkarnációval együtt. Ez az impulzus, ha a felszínen rejtve is maradt, éteri szinten mindenképpen tovább működött. A Brassó melletti Zanchatelken 1254-ben még találtak manicheus írásos dokumentumot is, ez volt a *Scriptum manicheicum*.

Az ősi hitet tehát az egyház számára is elfogadható formába kellett öltöztetni. Özséb Thébai Remete Szent Pált, az első kanonizált remetét választotta a leendő rend névadójául, ám ez ezoterikusan Pálosz, azaz Pál szkíta királyfit is jelentheti.

Egy másik nézet szerint „Özséb alázatosságában el akarta kerülni, hogy a Pálosrend őt, mint alapítóját védőszentjéül tisztelje, amint ez a többi szerzetesrendeknél történt.” (Pámer György: *Remete Szent Pál és a pálosok*)

A pápák – nézeteikkel együtt – sűrűn váltották egymást, a regulák ügye ezért is elhúzódott. A pápa Pál veszprémi püspököt bízta meg, hogy a kérelmet megvizsgálván, ha a körülmények engedik, teljesítse. Pál úgy találta, hogy a szerzetesek akkor még nem bírta elegendő anyagi „fedezettel”, hogy Szent Ágoston szabályai szerint élhessenek. Maga írt tehát számukra új regulákat, 1263-ban. Ezeket 1294-ben Lodomér esztergomi érsek is megerősítette, átírván azokat a megerősítő okiratban, amit aztán András egri püspök hagyott jóvá 1297-ben.

1263.

Ekkor írták össze a pálos kolostorok adatait; különös módon ebből hiányzik az első, a Szent Kereszt kolostora:

„*Quorum nomina haec sunt: Insula Pilup Sanctae Helenae, Kewkwith Sanctae Mariae Magdalenaee, Bohon Sancti Jacobi, Idegsyt Beatae Elisabeth, Bodochn*

Sancti Emerici, Insula prope Ewrmenyes, Elek Sanctae Mariae Magdalena, Zakach Sancti Dominici."

„Név szerint ezek a következők: Pilup-sziget Szent Ilona, Szent Mária Magdolna Kőkúton, Szent Jakab a Bakonyban, Szent Erzsébet Ideg-szigeten, Szent Imre Badacsonyan, Szent Mária Magdolna az Örményes melletti szigeten, Eleken, Szent Domonkos Szakácsiban."

Mai ismereteink szerint ezek az alábbiak voltak:

SZENT ILONA kolostor – Pilup-sziget (azonosíthatatlan)

Ádám Iván Csáktornyan feltételezi.

SZENT MÁRIA MAGDOLNA kolostor – Kőkút, Köveskút, Salföld (Veszprém megye) – Mai állapot: rom.

Az Atyusz-nemzetségbeli Kőkuti Turul alapíthatta. 1480 körül újjáépítették, 1487-ben ferencesek költöztek be. Az 1500-as évek elején elnéptelenedett.

SZENT JAKAB kolostor – Szentjakab, Sáskától É-K (Veszprém megye) – Mai állapot: rom.

A Rátót-nemzetségbeli Gyulafi-család alapíthatta. 1563 körül elnéptelenedett – a XIX. században Rómer Flóris még dokumentálta falait.

SZENT ERZSÉBET kolostor – Ideg-sziget/Idegsyth/Ydegzud/ (azonosíthatatlan)

SZENT IMRE kolostor – Badacsony, „Klastrom-kút” közelében (Veszprém megye).

A Lád-nemzetség birtokain alapították. 1851 előtt Szeremley Miklós még látta romjait, 1888-ban Ádám Iván azonosítani tudta a helyet.

SZENT MÁRIA MAGDOLNA kolostor – Elek, Zalacsány határában? (Zala megye).

A Túrje-nemzetség alapíthatta. 1378-ra elnéptelenedett, lakói Örményesre költöztek.

SZENT DOMONKOS kolostor – Szakácsi, Nagyszakácsitól É. (Somogy megye).

1543 és 1550 között elnéptelenedett.

Ezeknek alapítási ideje nem ismert, annyi biztos, hogy 1263 előttiek.

Az összeírás után Pál püspök *excommunicatio*: kiközösítést helyezett kilátásba újabb remeteközösségek alapítására, ám ez, mint látni fogjuk nem akadályozhatta meg a pálos szerzetesek további terjeszkedését

A kolostorok 1291-es megerősítése után újabb összeírás történt; az elsőként alapított Szent Kereszt itt jelenik meg először:

„A Szent Kereszt egyháza a Pilisben, Szent László Kékesen és Pilup szigete."

SZENT KERESZT kolostor,

SZENT LÁSZLÓ kolostor – Kékes, Szentlászló, Pilisszentlászló (Pest megye).

IV. Béla király/IV. László király alapította. 1526-ban kiürült és elpusztult. Templomát a pesti pálosok építették 1788-ban.

Pilup-sziget (azonosíthatatlan).

A Pilup-sziget másodszeri szerepeltetése sem ad magyarázatot elhelyezkedésére vonatkozóan.

Ádám Iván feltevése hogy ez egy tengermelléki valódi sziget, szintén további kutatásokat követel.

Akkor még „Szent Ágoston szabályai szerint élő Remete Szent Pál Rendje” néven nevezték a majdani pálosokat.

1248 vagy 1258.

SZENT EGYED kolostor – Újhely, Sátoraljaújhely (Borsod-Abaúj-Zemplén megye).

Remete kolostor volt Barátság közelében. IV. Béla király adományozta a pálosoknak. 1530 és 1562 között elnéptelenedett, 1566-ban felgyújtották. 1626-ban Alaghy Menyhért lerombolta, 1638-ban újjáépítették. 1678-ban Thököly csapatai felgyújtották. Később a piaristáké lett, részben újjáépítették.

A kolostortemplom kőből készült órájának csaknem méteres nagyságú, négyszögletes számlapja 1501-es évszámmal máig fennmaradt.

1263 előtt.

SZŰZ MÁRIA kolostor – Örményes, Kehidakustány, Örményes fölött? (Zala megye).

1378-ban az eleki pálosok költöztek be. 1578 után bérbeadták. Az 1900-as évek elején még voltak romok.

A jelöltek barlangi beavatásához egy kőből készült koporsó is tartozott. A felvétel úgy kezdődött, hogy a leendő tagot, aki az egy év próbaidőt már letöltötte, ebbe a kőkoporsóba befektették.

A barlang az emberiség hajnalától kezdve szolgált menedékhelyül és ezzel egyenértékű szerepe, hogy kultusz hely is volt. Kultikus tereket építettek ki barlangok mélyén. A pálos hagyomány szerint, amikor érkezett a beavatás ideje, akkor ez a ceremónia a régóta felfedezett barlangok mélyén történt meg; látszólag úttalan utakon levonultak a barlangok mélyébe, a belső termekbe, és a belső főteremben nem volt más, mint egy hatalmas nagy kőkoporsó.

Málta szigetén is nagyon jó állapotban fennmaradt barlangtemplomok találhatóak. A máltai lovagok érezték hova kell költözni, a szigetnek még ma is nagyon jó az aurája.

Egyes buddhista szertartásoknál is hasonló történik, ahol a tanoncokat három napra összezárják egy koponyával vagy csontvázzal. Ha a jelölt szelleme áttört a koporsón, a barlangon, a hegyen át, egész az asztrálszféráig, akkor az illetőt felvették a szerzetbe. „Ezek az atyák egész életük folyamán

azt próbálták megvalósítani, amit odafönn az égben, az angyalok szférájában láttak.”

Tehát a pálosoké lett az egyetlen középkori, magyar alapítású, monasztikus szerzetesrend.

Címerükben ott a holló, a felső világ hírnöke, akárcsak majd a Hunyadi-családjában. Ez a holló nem új keletű: megjelenik már Illés prófétánál is, kenyert visz neki; és ha megnézzük a Képes Krónika zászlóin szereplő madarat, az még a turul és a holló között képez átmenetet, ám csak ekkor válik majd hollóvá.

A pálosok egyesítették az ősi forrásból származó erőket, étrendjüket – talán a bort kihagyva – az esszénusok elvei alapján alakították ki. Maga Özséb is, ha a szükség úgy hozta, képes volt rendkívül hosszú ideig böjtölni, azaz a mindenkit körülvevő energiából is „táplálkozni”. Ha negyven napos böjtöt tartottak, egy kis kupa vörös boron és egy darab kenyéren is elégedéltek. A pálosok nem vízzel és kenyérral böjtöltek, hanem borral. Akárcsak az utolsó vacsora misztériuma! A pálosok tevékenysége felölelte azt, amit ma reformkonyhának, holisztikus gyógyászatnak, biodinamikus mezőgazdaságnak neveznek; kiváló botanikusaik is voltak. A „barlanglakók” – bizonyos szempontból – már lerakták az alapjait az organikus építészetnek is. Ami a harmadik évezredben szép harmóniában egyesül a kopt stílussal...

A Rend tagjai harmóniába ötvözték az égi és a földi erőket, és ezeket hazájuk érdekében a legjobb célra használták. Működésük alatt segítették a mindenkori magyar királyt, akit az országgyűlések alkalmával a Rend vezetői töltöttek fel pozitív energiával. Egészen Mohácsig.

1270. A pálosok vezetője: Benedek. (1290-ig)

Január 20-án meghalt Esztergomi Boldog Özséb atya, súlyos betegség után, az általa alapított Szent Kereszt monostorban. Rendtársai február 20-án temették el a templom sírboltjában, és avval vigasztalták egymást, hogy földi atya helyett égi pártfogót nyertek.

Özsébről azt is feljegyezték, hogy „egyetlen percet sem hagyott kihasználatlanul”, könyveket is írt. Ám a tatárjárás, majd a későbbi századok pusztításai után még címük sem maradt ránk.

Külhonban először Horvátországban, majd Szlavóniában telepedtek meg a pálosok az 1270-es években, ahol majd szép számmal alapítanak kolostorokat.

A horvát-szlavón *provincia*: tartomány három kolostorral alakult meg.

Ennek a földnek is van szellemi háttere; a már említett eretneküldözéseknek köszönhetően Nyugatról Velencén és Dalmácián át Horvátországba, Keletről a bizánci császárságok felől Bulgárián át Szlavóniába jöttek a menekültek.

Isztria. Az 1287-ben történt első alapítástól kezdve mindvégig önálló tartomány volt, mely a törökök és a velenceiek támadásainak ellenére is gyorsan fejlődött.

IV. Béla király már 1263-ban adományozott; szentléleki vadászkastélyát ajánlotta fel a Rendnek. Az ebből kialakított kolostor romja ma is látható.

1272-1290.

SZŰZ MÁRIA kolostor – Kalodva, Bégakalodva (ma Cladova, Románia); Aradtól kb. 25 km K., D-K.

IV. László alapította, Nagy Lajos király 1359-ben megerősítette az alapítást. 1541-ig működött. A XIX. században még álltak romjai a Maros révjénél.

Sarlós Boldogasszony kolostornak is nevezték. „A Kalodva közelében lévő Ópálos (Päuliş) és Máriaradna között az országútra kiálló hegy csúcsán a XVIII. század végén még láthatók voltak romok”, írta Jakosics József.

1272.

SZŰZ MÁRIA kolostor – Garics, Garić (Horvátország) – Mai állapot: rom. 1444-ben feldúlták a törökök, 1471-ig működött.

Ebből az erdei kolostorból csak falrészletek maradtak fenn. Rejtetten helyezkedett el, nehezen megközelíthető volt. Jelenleg ott található, ahol a katonai térképek a Bela Crkva: Fehér Templomot jelzik. A templom máig fennmaradt és a pravoszlávok búcsúhelyeként szolgál.

1295 előtt.

SZENT LÉLEK kolostor – Pilisszentlélek (Komárom-Esztergom megye) – Mai állapot: rom.

1295 előtt alapította IV. Béla király, majd IV. László király újraadományozta. 1526-ban kiürült és elpusztult

A pálosok László király haláláról különös módon emlékeztek meg: a király halála napja lett a Hét Testvér Ünnepe; valószínűleg a hét első remetéről van itt szó.

[...]

Folytatása következik Pünkösdi számunkban

K I A D J A A S Z E N T M I H Á L Y S Z Ö V E T S É G

S Z E R K E S Z T I J. J Ó Z S E F D Á N I E L M I H Á L Y

<http://www.sztmsz.webzona.hu>